

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän lausunto HE 129/2020 vp

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä (Eksote) antaa pyynnöstä Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle seuraavan lausunnon:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi asiakasmaksulakia niin, että terveyspalvelujen maksuttomuutta laajennettaisiin ja osin selkiytettäisiin. Eksote pitää maksuttomien palvelujen laajentumista hyvänä asiana erityisesti heikossa yhteiskunnallisessa asemassa olevien henkilöiden ja perheiden kannalta. Muutos tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen pyrkimyksiä, ja parantaa eri tuloluokissa olevien henkilöiden mahdollisuutta huolehtia omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään.

Esityksessä ehdotettujen muutosten arvioidaan vähentävän kuntien asiakasmaksutuloja yhteensä 45 miljoonalla eurolla vuodessa. Esityksen mukaan tämä korvattaisiin kunnille lisäämällä vastaavasti peruspalvelujen valtionosuutta. Eksote pitää täysin välttämättömänä, että valtio korvaa asiakasmaksutulojen menetykset täysimääräisesti. Esimerkiksi pelkästään hoitajavastaanottojen maksuttomuus vähentää Eksoten asiakasmaksutuloja noin 563 000 euroa vuodessa. Eksote katsoo, että asiakasmaksujen menetyksistä johtuvat korvaukset tulee kohdistaa kuntien sijaan suoraan monitoimialaisille kuntayhtymille niissä tapauksissa, missä kunnat ovat siirtäneet järjestämisvastuun pois itseltään.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maksukattoa niin, että jatkossa maksukattoa kerryttäisivät myös suun terveydenhuollosta, tilapäisestä kotisairaanhoidosta, tilapäisestä kotisairaalahoidosta ja terapiaista perityt maksut. Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset ovat kuntayhtymälle merkittävät: Eksote arvioi, että maksukaton alan laajentumisesta johtuva asiakasmaksutulojen menetys pelkästään suun terveydenhuollossa voi olla noin 239 000 - 359 000 euroa vuodessa. Toisaalta potilaiden kannalta ehdotettu lakimuutos on hyvä, sillä vaikka julkisten suun terveyspalveluiden kysyntä on kasvanut ja kasvaa koko maassa, nykyinen korkea omarahoitusosuus on ollut osalle väestöä este palvelujen käyttämiselle.

EKS/3574/00.04.00.05/2020
4.11.2020

Eksote kannattaa maksuperusteiden yhdenmukaistamista samankaltaisissa palveluissa pitkäaikaisissa asumispalveluissa. Ehdotetut muutokset selkeyttävät maksujen määräytymistä myös asiakkaan näkökulmasta. Toisaalta lakimuutoksen myötä asiakasmaksutulojen arvioidaan vähenevän Eksotessa noin 650 000 euroa vuodessa.

Hallituksen esityksen mukaan asiakasmaksun alentamisen ja perimättä jättämisen olisi oltava ensisijaista toimeentulotukeen nähden. Ehdotuksen mukaan jatkossa kunnan olisi osoitettava taho (esim. asiakasmaksupäätöksiä käsittelevä kunnan yksikkö tai sosiaalityöntekijä), jolla olisi velvollisuus tuntee maksujen alentamista ja perimättä jättämistä koskeva sääntely ja neuvoa asiakkaita asiassa.

Eksote pyytää kunnioittavasti valiokuntaa ottamaan huomioon ne käytännön ongelmat, joita ehdotetusta muutoksesta seuraa. Ensinnäkin asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi tarvitaan yhtenäiset tulorajat ja tarkat soveltamisohjeet siitä, millaisten kriteerien täytyessä asiakasmaksu on alennettava tai jätettävä perimättä. Eksote tuo valiokunnan tietoon sen seikan, että asiakasmaksut laskutetaan automaattisesti palvelun jälkeen eikä laskutuksessa ole mahdollisuutta käydä läpi asiakkaiden taloudellista tilannetta ennen laskun lähettämistä. Esimerkiksi Eksote lähettää noin 420 000 asiakasmaksulaskua vuodessa. Maksun alentaminen tai perimättä jättäminen voidaan käytännössä tehdä vain asiakkaan hakemuksen perusteella jälkikäteen. Päätös maksun alentamisesta tai perimättä jättämisestä ei voi perustua pelkästään asiakkaan omaan ilmoitukseen, vaan hakemuksen liitteeksi tarvitaan tositteita ja muuta selvitystä asiakkaan taloudellisesta tilanteesta. Asiakas saattaa siis joutua esittämään selvitystä taloudellisesta tilanteestaan sekä toimeentulotukea hakiessaan että asiakasmaksuhuojennusta hakiessaan. Eksoten - ehkä radikaalinkin - näkemyksen mukaan päinvastainen ehdotus eli *toimeentulotuen ensisijaisuus* ainakin 11 §:n 2 momentin tilanteissa olisi perusteltua siksi, ettei asiakkaan tarvitsisi todistaa taloudellista tilannettaan monessa paikassa moneen otteeseen. Eksote ehdottaa, että asiakkaalle myönnettäisiin tarvittaessa toimeentulotukea 11 §:n 2 momentin mukaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin eikä asiakkaan taloudellista tilannetta selvitetäisi kuin yhdessä paikassa.

Eksote korostaa vielä, että asiakkaiden vähävaraisuus ei ole enenkään estänyt sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saamista. Maksuvaikeustilanteissa laskutusta on jaettu riittävän pitkälle ajalle ja laskujen suoritusaikaa on jatkettu niin, että asiakas on voinut selvittää laskusta ilman, että hänen toimeentulonsa olisi vaarantunut. Eksote toivoo, että asiakasmaksulain 11 § säilyy vähintään nyky muodossaan eikä ehdotettuja lakimuutoksia tehdä.

EKS/3574/00.04.00.05/2020
4.11.2020

Eksote pitää erittäin hyvänä esitystä, jonka mukaan käyttämättä ja peruuttamatta jätetyistä palveluista perittävän maksun soveltamisalaa laajennettaisiin kaikkiin – myös maksuttomiin - terveydenhuollon palveluihin. Esimerkiksi ravitsemusterapeuttien vastaanottoajoista jopa 9 % jää Eksotessa peruuttamatta ja käyttämättä. Kaikki keinot, joilla pyritään lisäämään asiakkaan omaa vastuunottoa ja vähentämään turhista poisjäänneistä julkiselle taloudelle aiheutuvia kustannuksia, ovat kannatettavia.

Lappeenrannassa 4.11.2020

Timo Saksela
Toimitusjohtaja
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä